

Recenze: Soudní lékařství I. díl

eFocus

Touha poznání lidského těla doprovází společnost od pradávna. A toto poznání se neomezuje výlučně na přirozený vývoj a průběh lidského života, ale i na patologické odchylky, ke kterým v průběhu lidského života může dojít. Jedná se zejména o různé poruchy zdraví, patologické jevy či jiné projevy nestandardního průběhu životního cyklu jedince. Obecně lze konstatovat, že čím závažnější porucha nebo patologický jev, tím více nás zajímají jejich příčiny, mechanismy vzniku a pochopitelně i následky.

Není neobvyklé, že shora naznačené odchylky od přirozeného životního cyklu jedince anebo narušení či porušení zdraví člověka bývají způsobeny trestným činem spáchaným třetí osobou, nezávisle na vůli osoby poškozené. Je evidentní, že o zdravotní stav osoby, které bylo trestným činem zasaženo do tělesné integrity, se budou zajímat nejen soudní lékaři coby zástupci vědy medicínské, ale také orgány činné v trestním řízení, coby subjekty trestního řízení, mající za cíl náležité zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů. Spolupráce orgánů činných v trestním řízení a soudních lékařů tak bude nezbytná a je zřejmé, že čím fatálnější následky byly trestným činem způsobeny, tím hlubší a intenzivnější spolupráce bude.

Zabývat se soudně-lékařskou vědou a zjištěné poznatky v ucelené a srozumitelné formě předávat dále je cílem i recenzované publikace autorského kolektivu pod vedením profesora Hirta z brněnského Ústavu soudního lékařství při Fakultní nemocnici U Svaté Anny a Lékařské fakultě Masarykovy univerzity, který ke konci roku 2015 vydává první díl publikace věnované právě soudnímu lékařství.

Recenzovaná publikace je členěna do osmnácti kapitol, v nichž jsou podrobně řešeny vybrané výseče soudně-lékařské vědy. Pozornost je také věnována historii a vzniku soudního lékařství v České republice, jeho koncepcí a kompetencím soudních lékařů, stejně jako jsou prezentovány vztahy k jiným vědním oborům. Za každou kapitolou (s výjimkou kapitoly páté) následuje seznam literatury. Uvedené rozhodnutí autorů přiložit seznam relevantní literatury ihned za konec příslušné kapitoly hodnotím jedinečně pozitivně, odpadá tím obvyklé mechanické listování na konec publikace a zpátky. Jednotlivé kapitoly jsou vnitřně členěny na podkapitoly a oddíly. Kapitola desátá a jedenáctá obsahuje i pododdíly. Na základě zvolené obsahové formy tak publikace působí konzistentně a uceleně. Jednotlivé kapitoly, ač na sebe převážně obsahově nenavazují, jsou utříděny tak, že to vyvolává dojem opačný – po úvodu následuje historie, koncepce, pak až specifické kapitoly, opět začínající od „obecných“ pojednání o smrti a posmrtných změnách až ke konkrétním výsečím soudně-lékařské problematiky.

První kapitola se zabývá historií soudního lékařství v České republice, a to jak obecně prvopočátky soudního lékařství, tak vznikem jednotlivých ústavů soudního lékařství napříč republikou. Druhá kapitola reflektuje koncepci samotného oboru soudního lékařství, nastiňuje jeho interdisciplinární zaměření a jeho význam. Pojednává i o kompetencích soudních lékařů, jejich vzdělávání a kompetencích (specializované způsobilosti). Zmíněny jsou i vztahy k jiným medicínským oborům. Smrt a její příčiny tvoří obsah kapitoly třetí, kterou lze označit i jako „úvodní kapitolu ke zvláštní části“, zabývající se specifickými poruchami, jejichž následkem je smrt. Kapitola čtvrtá pojednává o posmrtných změnách. Zabývá se jejich druhy, určováním doby smrti a stáří poranění. Pozornost je

věnována i vitálním reakcím. Pátá kapitola stručně ale jasně vysvětluje základní rozdíly v druzích prováděných pitev, zabývá se jejich provedením a účelem. Identifikace osob, tedy určení totožnosti člověka tvoří obsah kapitoly šesté. Je reflektována jak obecná část identifikace, která uvádí metody identifikace, tak část zvláštní, pojednávající o identifikaci osob živých a zemřelých. V návaznosti na to je pak uvedena část forenzní, mapující problematiku forenzní antropologie, forenzní stomatologie a forenzní genetiky. Sedmá kapitola se zabývá přirozenou smrtí a širokým spektrem chorobných změn, které mohou být příčinami smrti. Kapitola je tak rozčleněna na onemocnění srdce a cév, subarachnoidální krvácení, podkapitolu věnovanou tromboembolii plicnice, náhlým úmrtím při epilepsii, smrti při bronchiálním astmatu, obstrukci dýchacích cest, krvácení do zažívacího traktu, jiným onemocněním zažívacího traktu, onemocněním urogenitálního systému, onemocněním diabetes mellitus a vztahem mezi nemocí a traumatem. Téma forenzní pedopatologie volně navazuje na přechodí kapitolu sedmou a zabývá se úmrtím dítěte. Je třeba podotknout, že úmrtí dítěte vždy vyžaduje zvýšenou pozornost; nejen z tohoto důvodu tedy oceňuji samostatnou kapitolu věnovanou dětským organizmům a jejich výrazným morfologickým i funkčním odlišnostem od těla dospělých jedinců. Devátá kapitola prezentuje poranění ostrým předmětem. Zabývá se jak jednotlivými druhy mechanických poranění - rány řeznými, sečnými a bodnými, které tvoří jednotlivé podkapitoly, tak relevantními předměty ke způsobení těchto poranění. Opomenuta nezůstala poranění způsobená nůžkami či kousnutím. Již zmíněné podkapitoly věnované ranám řezným, sečným a bodným vždy obsahují část obecnou a speciální; úvodní část nastiňuje danou problematiku, a to zejména z hlediska teoretického, zatímco druhá část (speciální) se zabývá konkrétními jednáními, jejich projevy a následky. Střelná poranění teoreticky i prakticky jsou předmětem kapitoly desáté, stejně jako doprovodný obrazový materiál, sloužící k lepšímu pochopení vysvětlované problematiky. Kapitola je členěna na část obecnou, která nastiňuje materii obecně, prezentuje rozdělení a charakteristiku střelných zbraní, poškození organismu po zásahu střelou a poranění výbuchem, a část speciální, zabývající se jednotlivými poraněními způsobenými střelnými zbraněmi. Kapitola jedenáctá se zabývá sufokací, neboli dušením. Charakterizuje jej, klasifikuje, prezentuje klinický obraz a obecné známky dušení a předkládá příklady dušení (klasifikaci), doplněnou o pitevní nálezy a kriminalistické kontexty. Dvanáctá kapitola informuje o utonutí. Nastiňuje jeho klasifikaci, patofyziologii tonutí, diagnostiku a kriminalistické souvislosti. Navazující třináctá kapitola se věnuje nehodám a chorobným stavům při potápění s dýchacím přístrojem. Kapitola je vnitřně rozdělena na část věnující se přímému působení tlaku (barotraumata z podtlaku a z přetlaku) a nepřímému působení tlaku (dusíková narkóza, intoxikace kyslíkem a dekompresní nemoc). Zajímavou, byť značně stručnou, je kapitola čtrnáctá, věnující se poškození organismu sníženým atmosférickým tlakem. Jedná se o výškové choroby. V pořadí patnáctá kapitola opět velice stručně představuje fenomén hladovění a to v jeho terminálních stádiích. Šestnáctá kapitola prezentuje poranění elektrickým proudem a to jak technickou elektřinou, tak bleskem. Navazující sedmnáctá kapitola předkládá poškození zdraví zářením a to zejména v jeho nejčastějších formách způsobených následky slunečního záření (úpal, úžeh). Kapitola je dále doplněna o problematiku ionizujícího záření. Další navazující a v publikaci poslední osmnáctá kapitola rozebírá problematiku termických (teplotních) změn organismu. Prezentuje jak porušení zdraví zvýšenou teplotou (popáleniny), tak teplotou sníženou (oznobeniny, omrzliny a podchlazení).

Za velké pozitivum shledávám doprovodný obrazový materiál, a to jak nákresy v rámci dílčích kapitol (zejména v kapitole desáté věnované střelným poraněním), tak obrazový atlas zobrazující zvolená poranění k příslušným kapitolám. V té souvislosti je potřeba poukázat na skutečnost, že obrazový atlas je zobrazen ke konci publikace a nikoliv za koncem každé kapitoly (na rozdíl od seznamu literatury), což není zvláštní, kdyby však obrazový atlas nebyl včleněn mezi slovník odborných a méně častých výrazů, který také tvoří nedílnou součást recenzované publikace.

Najít na recenzované publikaci nějaká negativa byl úkol vskutku nelehký. Jako jediné negativum (kromě výše uvedených „formálních nedostatků“) tak vnímám pouze skutečnost, že o existenci

recenzované publikace nebyla odborná veřejnost informována. Odborných publikací či monografií zabývajících se soudním lékařstvím je dostatek, nicméně těch kvalitních hrstka. Je-li jedna z těch skutečně kvalitních vydána, drobná zmínka o tom by neuškodila...

Pokud se podaří realizovat autory zamýšlený záměr na vydání druhého (navazujícího) dílu, který bude obsahově pokrývat zbývající výseče soudního lékařství (zejména tupá poranění, toxikologii, dopravní nehody, atd.), bude možné předmětnou publikaci (oba její díly) považovat za ucelené pojednání o soudně lékařské problematice.

Přesto, že autoři recenzovanou publikaci primárně určují medikům, mám za to, že díky zvolené formě a struktuře, jakož i srozumitelnému obsahovému výkladu, její uplatnění naleznou jistě i orgány justiční (státní zastupitelství, soudy) a policejní, stejně jako studenti nelékařských oborů, zejména právnických fakult.

Mgr. Michal Jílovec,

právní čekatel Okresního státního zastupitelství Brno-venkov,
doktorand Katedry trestního práva Právnické fakulty MU v Brně

e-mail: m.jilovec@email.cz

Soudní lékařství I. díl
Hirt Miroslav a kolektiv
Praha, Grada, 2015

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový – komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém – komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotační recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotační recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrtek Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) – Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv – Zaměstnávání cizinců v České republice](#)